

۱- در کدام گزینه سه نوع «اختیار وزنی» وجود دارد؟

- ۱) آبیار چمن رنگ، سراب است اینجا
- ۲) بوریا راحت مخمل به فراموشی داد
- ۳) بیدل آن فتنه کهه توفان قیامت دارد
- ۴) چیست گردون هوس افزای خیالات عدم

۲- در کدام گزینه شاعری «تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه» دیده می‌شود؟

- ۱) رخس دیبا و انــــدامش حریر است
- ۲) آن بخت کو که در خم بازو کشیم باز
- ۳) مگذر از کشتی به کشتی بگذر از دریای غم
- ۴) صوفی اگرش باده صافی نچشانند

۳- در کدام گزینه شاعری «قلب» به کار رفته‌است؟

- ۱) از ره شیرین سخنی بس تُرُشم در ره تو
- ۲) بوالحسنم گشت لقب از بس تکرار کنم
- ۳) هول برانگیختند به هم درآویختند
- ۴) بهر قربانی آن چشم سیه باید ریخت

۴- در کدام گزینه تغییر کمیت مصوت‌ها بیشتر است؟

- ۱) من آنگه ســــر تاجور داشتم
- ۲) خداوند فرمان و رای و شکوه
- ۳) به رنگ و به بوی و به دیبا و زر
- ۴) بر این بر نیامد بسی روزگار

۵- در بیت زیر کدام اختیار شاعری دیده می‌شود؟

- «شعر فرستادند به ما چنان است راست
۱) قلب ۲) ابدال

۶- در بیت زیر چند نوع اختیار وزنی به کار رفته‌است؟

- «منه انگشت به حرف من مجنون زنه‌ار
۱) یک ۲) دو

۷- در کدام گزینه اختیار شاعری وجود ندارد؟

- ۱) اگر ز پیش جمالت نقاب برخیزد
- ۳) به حلق آمده جانم درون هر حلقه

۸- تقطیع هجایی کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) خواه بنالیم و خواه بال فشانیم (- UU - U - U - - UU - -)
- ۲) آینه چه سان گرفت حیرت (- U - U - UU - -)
- ۳) گوهر گره بست از بی‌نیازی (- U - - - U - - -)
- ۴) وقت است چو گرداب به سودای خیالت (- U - - - U - - -)

۹- وزن مقابل کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) ای پاکی تو منز از هر پاکی / قدوسی تو مقدس از ادراکی (مفعول مفاعیل مفاعیل فعل)
- ۲) هر که پریشان نشد از زلف تو / بویی از آن زلف پریشان نبرد (مفتعلن مفتعلن فاعلن)
- ۳) هر که ز خود محو گشت در بن این دیر / وعده اثبات او وفا نتوان کرد (مفتعلن فاعلات مفتعلن فع)
- ۴) در آرزوی تو عمری به سر دویدم و اکنون / چو در سر آمدم آخر مرا به سر چه دوانی (مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فعلن)

- (۱) یار آ نگاه کند با تو سخن از سر لطف / که ببیند ز حدیثش همه خاموش تو را (فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلمن)
 (۲) خیال روی تو بست آن قدر به چشمم نقش / که لوح صورت چین کرده قبله‌گاه مرا (مفاعلهن فعلاتن مفاعلهن فعلمن)
 (۳) بس که به دل می‌زنم سنگ که دلدار رفت / کار دل از دست شد دست هم از کار رفت (مفتعلن مفاعلهن مفتعلن مفاعلهن)
 (۴) با مرغ روح خویش خوشم زان که چون هما / با مشتی استخوان که مرا هست قانع است (مفعول فاعلات مفاعیل فاعلمن)

۱۱- در کدام گزینه اختیار شاعری «ابدال و قلب» وجود دارد؟

- (۱) در خشم مکن تو خویشتن را پنهان
 (۲) ای صاحب فتوی ز تو پرکارتریم
 (۳) همه دل‌هانگران سوی عدم
 (۴) گر چو زنجیر به هم پیوستیم

۱۲- در بیت زیر کدام اختیار شاعری به کار رفته است؟

- «من رسیدم به لب جوی وفا
 (۱) ابدال (۲) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن

۱۳- در کدام گزینه اختیار شاعری «قلب» به کار رفته است؟

- (۱) ولوله در شهر نیست جز شکن زلف یار
 (۲) دیده به دل می‌برد حکایت مجنون
 (۳) فقر و نداری دهد سوز به گفتار مرد
 (۴) شهری اگر به قصد من جمع شوند و متفق

۱۴- در کدام دو بیت، اختیار شاعری «ابدال» وجود دارد؟

- (الف) بال و پرش ز سنگ ستم کی توان شکست
 (ب) خدیو روی زمین آفتاب دولت و دین
 (ج) فغان که در طلب گنج‌نامه مقصود
 (د) زاهد خلوت نشین دوش به میخانه شد
 (۱) الف - د (۲) الف - ج

۱۵- در کدام بیت اختیارات شاعری «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن، ابدال و کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» به کار رفته است؟

- (۱) یار هم غایب و هم حاضر و چون درنگری
 (۲) ای که بر گوشه چشم زده‌ای خیمه ز موج
 (۳) مگذر ای یار و در این واقعه مگذار مرا
 (۴) هر که در عهد ازل مست شد از جام شراب

۱۶- در بیت زیر چند نوع اختیار شاعری وزنی وجود دارد؟

- «همچو خالش که دید در بستان
 (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۷- در کدام بیت، اختیار وزنی ابدال به کار رفته است؟

- (۱) به آب و تاب جمال تو آفتابی نیست
 (۲) قسم به آیه توحید خط و نقطه خال
 (۳) من از دو روزه هستی به جان شدم بیزار
 (۴) خجل شدم ز جوانی که زندگانی نیست

کان حسن تو پنهان شدنی نیست بیا
 با این همه مستی ز تو هشیارتریم
 این عدم نیست که باغ ارم است
 این فروبوستن درها ز کجاست

دیدم آنجا صنمی روح‌فزا
 (۳) بلند در نظر گرفتن هجای پایانی (۴) قلب

فتنه در آفاق نیست جز خم ابروی دوست
 دیده ندارد که دل به مهر نیسته است
 بر لب بلبل نوا ز بی‌نواپی رسید
 با همه تیغ برکشم با تو سپر بیفکنم

(قلم پی - ۹۷)

مرغی که جز در تو ندارد نشیمنی
 که کم‌ترین خدمش حکم بر سلاطین داد
 شدم خراب جهانی ز غم تمام و نشد
 از سر پیمان برفت با سر پیمانه شد
 (۳) ب - ج (۴) د - ب

۱۵- در کدام بیت اختیارات شاعری «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن، ابدال و کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» به کار رفته است؟

خالی از غیبت و عاری ز حضور است اینجا
 مشو ایمن که وطن بر لب دریاست تو را
 چون شدم صید تو برگیر و نگهدار مرا
 سر به بالین ابد باز نهد مست و خراب

باغبانی نشسته بر سر آب
 (۳) سه (۴) چهار

(جامع سنجش - ۹۵)

که آفتابی اگر هست آب و تابی نیست
 که جز صحیفه آن عارضم کتابی نیست
 خدای شکر که این عمر جاودانی نیست
 به زندگانی من فرصت جوانی نیست

۱۸- در کدام گزینه اختیار شاعری «ابدال» وجود دارد؟

- ۱) گرچه دل ریش ما بر سر سودای اوست
- ۲) صف زده در پیش او خلق خروشان شده
- ۳) زلفش یکسو فکن وان گه در زیر زلف
- ۴) بر گذر و کوی او غرقه چو من صد هزار

۱۹- در کدام گزینه، اختیار شاعری تغییر کمیّت مصوت کوتاه به بلند و بلند به کوتاه وجود دارد؟

- ۱) مطربان از گفته خواجه سرودی می‌زدند
- ۲) چگوننه شور نیارم ز آرزوی لبت
- ۳) می‌کنی بیداد و می‌گویی که این خوی من است
- ۴) بحر عشق است و وفا گوهر پاک است اینجا

۲۰- نام وزن (بحر) شعر نیمایی زیر کدام است؟

«من به بی سامانی / باد را می‌مانم / من به سرگردانی / ابر را می‌مانم / قصه بی‌سر و سامانی من / باد با برگ درختان می‌گفت / باد با من می‌گفت: / چه تهی‌دستی مرد / تو به اندازه تنهایی من خوشبختی»

- ۱) هزج (۱) رمل (۲) رجز (۳) متقارب (۴)

۲۱- اگر بیت زیر را بر پایه برش هجایی چهارتایی و سه تایی دسته بندی کنیم، وزن واژه آن در کدام گزینه آمده است؟

- «دل می‌رود ز دستم صاحب‌دلان خدا را / دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا»
- ۱) مفتعلن فاعلن (۱) مستفعّلن فعولن (۲) مفعول فاعلاتن (۳) مستفعّل مفعولن (۴)

۲۲- وزن کدام ابیات در مقابل آن نادرست نوشته شده است؟

- الف) نفس‌های روحانیان را کسی (فعلون فعولن فاعلن فعل)
 ب) موی سپیدم ز اشک سرخ چو خون است (مفتعلن فاعلات مفتعلن فع)
 ج) از اشک توان محرم رسوایی ما شد (مفعول مفاعیل مفاعیل فعل)
 د) غفلت خلق بوده است مخمل کارگاه صنع (مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن)

- ۱) ج - د (۱) ج - الف (۲) ب - د (۳) الف - د (۴)

۲۳- وزن کدام گزینه دوری (دولختی) نیست؟

- ۱) نرگس ساقی بخواند آیت افسون‌گری
- ۲) گر خود رقیب شمع است اسرار از او پیوشان
- ۳) مسند به گلستان بر تا شاهد و ساقی را
- ۴) غرقه جوی کرمم بنده آن صبحدمم

۲۴- کدام گزینه دارای «وزن دوری»، (دولختی) است؟

- ۱) بیا بر چشم من بنشین اگر سرچشمه‌ای خواهی
- ۲) گر زلف سیه روزی از چه‌هره براندازد
- ۳) باده خور و شاد بزی، انده گیتی چه خوری
- ۴) گر رخس همت زین کنیم از هفت گردون بگذریم

۲۵- کدام یک از ابیات زیر دولختی است؟

- ۱) اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را
- ۲) بر آستان جانان گر سر توان نهادن
- ۳) مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست
- ۴) آن شب قدری که گویند اهل خلوت امشب است

- ۱) پند عاشقان بشنو وز در طرب باز
- ۲) هر شب نمی در این ره صد بحر آتشین است
- ۳) چو یاد نرگس مست تو می کنم به صبح
- ۴) صوفی ز می لعلت، گر نوش کند جامی

۲۷- در کدام بیت، اختیار شاعری وزنی و زبانی هر دو وجود دارد؟

- ۱) کس نیست کسه دل سوی من آرد
- ۲) تنگ چشمان نظر به میوه کنند
- ۳) چه کند بنده که بر جور تحمل نکند
- ۴) که در آموختش آن لطف و بلاغت کان روز

۲۸- وزن همه ابیات زیر را می توان به دو صورت برش داد، به جز:

- ۱) ای مرهم ریش و مونس جانم
- ۲) آن روز کسه سر برآرم از خاک
- ۳) شنیدم که نظر می کنی به حال ضعیفان
- ۴) خوش می روی به تنها تنها فدای جان

۲۹- در بیت زیر، کدام اختیار شاعری به کار نرفته است؟

- «طمع خام بین که قصه فاش
ابدال (۱)
- ۳) بلند تلفظ کردن هجای کوتاه
- ۴) آوردن فعلاتن به جای فاعلاتن

۳۰- کدام یک از ابیات، با بیت زیر هم وزن است؟

- «شرح غمت به وصف نخواهد شدن تمام
- ۱) سعدی نه حریف غم او بود ولیکن
  - ۲) بر من مگیر اگر شدم آشفته دل ز عشق
  - ۳) بیا که نوبت صلح است و دوستی و عنایت
  - ۴) در رفتن جان از بدن گویند هر نوعی سخن
- جهدم به آخر آمد و دفتر تمام شد»
با رستم داستان بزند هر که در افتاد
مانند این بسی ز قضا و قدر فتاد
به شرط آن که نگویم از آن چه رفت حکایت
من خود به چشم خویشان دیدم که جانم می رود

پاسخ‌های تشریحی

۱- گزینه (۲) - وزن هر چهار گزینه (فعلاتن فعلاتن فعلن) است که شاعر در همه ابیات از اختیار شاعری آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن استفاده کرده‌است و در رکن آخر همه ابیات به جای (فعلن) از (فع لن) استفاده کرده‌است که در واقع ابدال است ولی فقط در گزینه (۲) هجای پایانی مصراع اول کشیده‌است که باید بلند در نظر بگیریم و این خود یکی دیگر از اختیارات وزنی است.

۲- گزینه (۱۴)

	صو	فی	اَ	گَ	رَشْ	با	دِ	یِ	صا	فی	نِ	چِ	شا	نَد
پایه‌های آوایی	صا	حَب	نَد	ظَه	رَانْ	صو	فی*	یِ	صا	فِی	شْ	نَد	خا	نَد
نشانه‌های هجایی	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
وزن واژه	مستفعل			مستفعل			مستفعل			مستفعل			مستف	

- در این بیت «صوفی» که در شرایط عادی باید به دو هجای بلند (صو - فی) تقطیع شود به ضرورت وزن و طبق اختیارات شاعری (زبانی) به صورت (صو - فی) تقطیع شده‌است تا هجاهای دو مصراع یکسان شوند.

۳- گزینه (۳)

	هو	نَ	بَ	رَدَ	گَی	خُ	تَنَد	بَ	هَم	دَ	را	وِی	خُ	تَنَد
	زَ	یَک	دَ	گَر	رِی	خُ	تَنَد	خُون	زَ	تَ	نِ	خُون	فَ	شَانْ
	U	U	U	-	-	U	-	U	U	U	-	-	U	-
	مفتعلن (مفاعلن)		مفتعلن (مفاعلن)		فاعلن		مفتعلن (مفاعلن)		مفتعلن (مفاعلن)		فاعلن		فاعلن	
	قلب		قلب				قلب							

- شاعر در رکن اول و سوم به جای «مفتعلن» از «مفاعلن» استفاده کرده‌است و این اختیار شاعری قلب است. نکته: نیم مصراع وزن‌های دوری حکم پایان مصراع را دارد. به این دلیل هجای کشیده «تَنَد» در هر دو مصراع بلند در نظر گرفته شده‌است.

۴- گزینه (۳)

- وزن تمام بیت‌ها «فعولن فعولن فعولن فعل» است.

گزینه (۱): هجای پنجم مصراع اول (ر) و هجای ششم مصراع دوم (ر) هجای کوتاه، بلند می‌شود.

گزینه (۲): هجای (ی) در آخر مصراع اول بلند می‌شود.

گزینه (۴): هجای (ر) در کلمه «سر» در مصراع دوم بلند می‌شود.

- گزینه (۳): دارای سه تغییر کمیت مصوت است.

	بَ	رَدَ	گَ	بَ	بَ	بَ	وِ	زَر
پایه‌های آوایی	شُ	دا	را	سَ	تَ	پُشَ	تَ	نَر
نشانه‌های هجایی	U	-	-	U	-	U	-	U
وزن واژه (اسم رکن)	فاعولن		فاعولن		فاعولن		فعل	

رَاسِط	تَ	نَسَد	نَا	چَا	مَا	بَا	نَت	دَا	تَا	رَسَد	فَا	رَا	شَعَا
-	U	-	-	U	U	U	-	U	-	-	U	U	U
رَد	بَد	مَان	لِی	سَد	دَد	نَز	لَخ	مَ	ی	پَا	رَا	مُو	کَا
-	U	-	-	U	-	U	-	U	-	-	U	-	U
فاعلن			مفتعلن (مفاعِلن)				فاعلن			مفتعلن (مفاعِلن)			
			قلب							قلب			

- در دو رکن، شاعر به جای «مفتعلن» از «مفاعِلن» استفاده کرده است. یعنی در مصراع دوم به جای «مفتعلن فاعِلن مفتعلن فاعِلن» که وزن اصلی است او سروده است: «مفاعِلن فاعِلن مفاعِلن فاعِلن»

۶- گزینه (۲)

هَار	زَن	نُونُ	مَجَد	نِ	مَ	فِ	بِ	حَر	تَ	گُشَد	هَنَد	نِ	مَ
-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	U	U	U
دَشْت	نَ	وَا	دِی	ی	مِ	نَا	لَ	بَز	تَ	بَسَد	لَم	قَ	کَ
-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U
فعلن		فعلاتن			فعلاتن			فعلاتن					

* اختیارات وزنی به کار رفته در این بیت عبارتند از:

- ۱) ابدال: آوردن یک هجای بلند در برابر دو هجای کوتاه در رکن پایانی مصراع اول (اختیار وزنی)
- ۲) بلند بودن هجای پایانی در هر دو مصراع [اگرچه کشیده هستند]. (اختیار وزنی).

۷- گزینه (۲)

- گزینه (۱): ابدال دارد: در رکن آخر به جای فعلن از فع لن استفاده شده است.
 گزینه (۳): هم ابدال و هم بلند در نظر گرفتن هجای پایانی دارد.
 گزینه (۴): آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن دارد و بلند در نظر گرفتن هجای پایانی.

۸- گزینه (۱۴)

وَقَد	تَسَد	تَ	جُ	گِر	دَا	بُ	بِ	سُو	دَا	ی	خِ	یَا	لَت
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
مستفعل			مستفعل			مستفعل			فَع		لُن		

- وزن این بیت (مفاعِلن فعلاتن مفاعِلن فعلاتن) است. ۹- گزینه (۱۴)

- مفتعلن فاعِلن مفتعلن فاعِلن ۱۰- گزینه (۱۳)

۱۱- گزینه (۱)

دَر	خَسَد	مَ	مَ	گُن	تُ	خِی	شُ	تَن	رَا	پَن	هَان
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-	-
کَان	حَسَد	نِ	تُ	پَن	هَان	شُ	دَ	نِی	نِی	سَت	بِ
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U
مستفعل			مستفعل (فاعلاتن)				مستفعل (مفعولن)			فَع	

مَن	رِ	سِی	دَم	بِ	لَ	بِ	جِو	ی	وَ	فَا
دِی	دِ	مَانُ	جَا	صَ	نَ	مِی	رِو	حَ	فَ	زَا
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
آوردن فاعلاتن به جای فاعلاتن			فعالن			فَعِلن				

۱۳- گزینۀ (۳)

فَقَ	رُ	نَ	دَا	رِی	دَ	هَدَ	سِو	زُ	بِ	گُف	تَا	رِ	مَرَد
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	-
بِرُ	لَ	بِ	بُلُ	یَلُ	نَ	وَا	زِ	بِی	نَ	وَا	یِی	رِ	سِید
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	-	-	U	-
مفتعلن			فاعلن			مفتعلن (مفاعلن) قلب			فاعلن				

- شاعر به جای مفتعلن از مفاعلن استفاده کرده است. در مصراع دوم به جای «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن» که وزن اصلی است او سروده است: «مفتعلن فاعلن مفاعلن فاعلن»

- در رکن پایانی مصراع دوم بیت «ب» و رکن پایانی مصراع اول بیت «ج» اختیار شاعری ابدال وجود دارد.

۱۴- گزینۀ (۳)

- همه ابیات اختیار شاعری آوردن فاعلاتن به جای فعالن دارند، اما فقط بیت یک ابدال دارد.

۱۵- گزینۀ (۱)

یا	رِ	هَم	غَا	یِ	بُ	هَم	حَا	ضِ	رُ	چُن	دَر	نَ	گَ	رِی	
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	
خَا	لِی	یَز	غِی	بَ	تُ	عَا	رِی	زِ	حُ	ضِو	رَسَ	تِی	تِی	جَا	
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	
کوته تلفظ کردن مصوت بلند										ابدال					

- در رکن اول هر دو مصراع فاعلاتن به جای فعالن آمده است.

۱۶- گزینۀ (۳)

هَم	چُ	خَا	لَش	کِ	دِی	ذُ	دَر	بُ	تَان	
-	U	-	-	U	-	U	-	U	-	
بَا	غُ	بَا	نِی	نِ	شَس	تِ	بِرُ	سَ	رِ	
-	U	-	-	U	-	U	-	U	U	
فاعلن			مفاعلن			فَعِلن				

* اختیارات شاعری به کار رفته در این بیت عبارتند از:

(۱) آوردن فاعلاتن به جای فعالن در دو مصراع

(۲) ابدال: آوردن یک هجای بلند در برابر دو هجای کوتاه در رکن پایانی مصراع اول (اختیار وزنی)

(۳) بلند بودن هجای پایانی در مصراع دوم [اگرچه کشیده است.] (اختیار وزنی).

- ابدال: آوردن یک هجای بلند در برابر دو هجای کوتاه در رکن پایانی مصراع دوم (اختیار وزنی).

قَد	سَم	بِ	آ	بِ	ی	تو	حید	دُ	خَط	طُ	نُقَد	۱۳	۱۴	خال
ک	جُز	صَد	حید	ف	ی	آن	عا	ر	ضَم	ک	تا	ط	ی	نیست
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-
مفاعِلن				فعلاتِن				مفاعِلن				فَعِلُن		

- وزن هر چهار گزینه «مفتعلن فاعلن // مفتعلن فاعلن» است.

می‌بینید که شعر زیر بر وزن «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن» است اما مصراع اول آن به صورت «مفعولن فاعلن مفعولن فاعلن» آمده؛ یعنی [مفتعلن -U-U] به [مفعولن -] تبدیل شده است. به بیان بهتر شاعر دو بار از اختیار وزنی ابدال بهره برده است و دو بار در مصراع اول به جای [مفتعلن -U-U]، [مفعولن -] را آورده است.

زلفش یک سو فکن، و آنگه در زیر زلف جان سنایی ز عشق، خسته و مدهوش بین

زُف	فَش	یَک	سَو	فِ	کَن	وَان	گَه	دَر	زِی	رِ	زُف		
جَا	نَ	سَ	نَا	یِ	زِ	عِشَق	خَس	تَ	وُ	مَد	هَو	شُ	بِیْن
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	-
مفتعلن (مفعولن)				فاعلن				مفتعلن (مفعولن)				فاعلن	
ابدال								ابدال					

بَـ	رِ	عِشـ	قَسـ	تُ	وَ	فَا	گَو	هَـ	رِ	پَا	کَسـ	تِیْن	جَا
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-
کِشـ	تِی*	ی*	چَا	رِ	گَـ	رَان	سِیـ	نِـ	ی	چَا	کَسـ	تِیْن	جَا
-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-
فاعلتن				فاعلتن				فاعلتن				فع لن	
بلند به کوتاه				بلند به کوتاه									

- وزن شعر از تکرار رکن (فاعلتن) درست شده است که در بحر رمل است.

دل	می	ر	وَد	ز	دَس	تَم	صَا	حِب	د	لَان	خُ	دَا	رَا
دَر	دَا	کَـ	رَا	زِ	پِنـ	هَان	خَا	هَد	شُ	دَا	شُ	کَا	رَا
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
مستفعلن			فَعولن			مستفعلن			فَعولن				
پایه‌های آوایی													
نشانه‌های هجایی													
وزن واژه													

- اگر همین بیت را بر پایه برش هجایی سه تایی و چهارتایی دسته بندی کنیم، وزن واژه آن «مفعول فاعلاتن» می‌شود.

- ج: مفعول مفاعیل مفاعیل فَعولن / د: مفتعلن مفاعِلن مفتعلن مفاعِلن

- مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن

(۱) مفتعلن فاعلن // مفتعلن فاعلن

(۲) مفعول فاعلاتن // مفعول فاعلاتن [مستفعلن فَعولن // مستفعلن فَعولن]

(۳) مفعول مفاعیلن // مفعول مفاعیلن [مستفعلن مفعولن // مستفعلن مفعولن]

۲۴- گزینه (۲) - مفعول مفاعیلن // مفعول مفاعیلن [مستفعلُ مفعولن // مستفعلُ مفعولن]

- تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

گزینه (۳): مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن

گزینه (۴): مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

۲۵- گزینه (۲) - گزینه (۲): وزن بیت این گزینه، مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن (مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن) است.

گزینه (۱): مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن / گزینه (۳): فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن / گزینه (۴): فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۲۶- گزینه (۳) - وزن بیت این گزینه متناوب است اما رکن پایانی محذوف است. پس دوری (دولختی) نمی‌باشد. وزن ابیات دیگر:

(۱) فاعلاتُ مفعولن // فاعلاتُ مفعولن

(۲) مفعول فاعلاتن // مفعول فاعلاتن [مستفعلن فعولن // مستفعلن فعولن]

(۴) مفعول مفاعیلن // مفعول مفاعیلن [مستفعلُ مفعولن // مستفعلُ مفعولن]

۲۷- گزینه (۴) - گزینه (۴):

- بیت گزینه (۱) فقط دو اختیار زبانی دارد: (۱) حذف همزه (۲) بلند تلفظ کردن هجای کوتاه (تغییر کمیّت مصوت)

- بیت گزینه (۲) فقط دو اختیار وزنی دارد: (۱) ابدال (۲) بلند بودن هجای پایانی

- بیت گزینه (۳) فقط دو اختیار زبانی دارد: (۱) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن (۲) ابدال

- بیت گزینه (۴): (۱) حذف همزه (اختیار زبانی) (۲) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن (اختیار وزنی) (۳) بلند بودن هجای پایانی

(اختیار وزنی)

- در این بیت فقط یک وزن مشاهده می‌شود.

۲۸- گزینه (۳)

(۱) مفعولُ مفاعِلن مفاعیلن [مستفعلُ فاعلاتُ مفعولن]

(۲) مفعولُ مفاعِلن فعولن [مستفعلُ فاعلاتُ فع لن]

(۴) مفعولُ فاعلاتُ مفاعیلن // مفعولُ فاعلاتن [مستفعلن فعولن // مستفعلن فعولن]

- اختیار وزنی ابدال در این بیت وجود ندارد.

۲۹- گزینه (۱)

طَ	مَ	عَ	خَا	مَ	بَیْنُ	کَ	قَصْدُ	صَی	یَ	فَاش
U	U	U	-	U	-	U	-	U	U	-
أَزْ	رَ	قَیْ	بَانُ	نَ	هَیْ	تَ	نَمْ	هَ	وَ	سَسْت
فاعلاتن			مفاعِلن				فعِلن			
- U -			- U - U				- U U			
پایه‌های آوایی			وزن واژه (اسم رکن)				نشانه‌های هجایی			

* اختیارات شاعری به کار رفته در این بیت عبارتند از:

(۱) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در مصراع اول

(۲) بلند تلفظ کردن هجای کوتاه (تغییر کمیّت مصوت) در هجای سوم مصراع اول

(۳) بلند بودن هجای پایانی در هر دو مصراع [اگرچه کشیده هستند]. (اختیار وزنی).

(۴) حذف همزه: شاعر از اختیار زبانی حذف همزه در هجاهای پایانی مصراع دوم استفاده کرده و (هوس است) را به صورت

(هوسست) تلفظ کرده‌است.

۳۰- گزینه (۲) - وزن بیت صورت سؤال: (مستفعلنُ مفاعِلُ مستفعلنُ فعَل) است. تقطیع بیت سؤال:

شَر	حَ	عَ	مَت	بَ	وَصَد	فَ	نَ	خَا	هَد	شُد	دَن	تَ	مَام
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
جَه	دَم	بَ	آ	خَ	رَا	مَ	دُ	دَف	تَر	تَ	مَ	مُ	شُد
مستفعلنُ			مفاعِلُ				مستفعلنُ			فعَل			
پایه‌های آوایی			نشانه‌های هجایی				وزن واژه						

- تقطیع بیت گزینه (۲):

عِشْق	زِ	دِل	تِ	شُف	مَ	دَ	شُ	گَر	رَ	گِی	مَ	مَن	بَر	پایه‌های آوایی
تاد	فُ	دَر	قَد	وُ	ضَا	قَد	زِ	سِی	بَ	اِیْن	دِ	نَد	مَ	
-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	نشانه‌های هجایی
فَعَل	مستفعلن				مفاعِل			مستفعلن			وزن واژه			

- وزن بیت (۱): مستفعلنُ مستفعلنُ مستفعلنُ فعُ لن

وزن بیت (۳): مفاعِلن فَعَلاتِن مفاعِلن فَعَلاتِن

وزن بیت (۴): مستفعلنُ مستفعلنُ مستفعلنُ مستفعلنُ

و کلامی آوایی